

KẾT HỢP SỨC MẠNH DÂN TỘC VỚI SỨC MẠNH THỜI ĐẠI ĐỂ XÂY DỰNG VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC THEO TINH THẦN VĂN KIỆN ĐẠI HỘI XII CỦA ĐẢNG

TS NGUYỄN ĐÌNH BẮC

Học viên Chính trị - Bộ Quốc phòng

Kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại luôn có ý nghĩa hết sức quan trọng, là một trong những nguyên nhân cơ bản đưa đến những thắng lợi vĩ đại của dân tộc, một trong những bài học lớn, đồng thời là vấn đề có tính quy luật trong sự nghiệp cách mạng Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng qua các thời kỳ. Đại hội XII (2016) của Đảng khẳng định: “Kết hợp phát huy sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại để xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa”.

1. Thực tiễn lịch sử đã chứng minh, nhờ sự kết hợp chặt chẽ sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại mà chúng ta đã tạo nên sức mạnh tổng hợp, góp phần to lớn làm nên những thắng lợi vĩ đại trong cuộc cách mạng dân tộc dân chủ. Cũng chính nhờ biết tạo nên sức mạnh tổng hợp của dân tộc và của thời đại mà Đảng, nhân dân ta đã vượt qua muôn vàn khó khăn, thử thách về nhiều mặt trong bối cảnh quốc tế hết sức phức tạp, đưa đất nước ta thoát khỏi tình trạng khủng hoảng kinh tế-xã hội, chuyển sang thời kỳ phát triển mới-thời kỳ đầy mạnh CNH, HDH, đổi mới toàn diện đất nước.

Tuy nhiên, sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại cũng như sự kết hợp của hai thành tố này luôn có sự vận động, phát triển, gắn liền với điều kiện lịch sử cụ thể trong từng giai đoạn cách mạng. Hiện nay, đất nước ta đang trong quá trình đổi mới toàn diện và đồng bộ; hội nhập sâu rộng vào khu vực và thế giới. Trong quá trình đó, một mặt chúng ta đứng trước những cơ hội và điều kiện hết sức thuận lợi. Đại hội XII của Đảng nêu rõ:

“Quá trình toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế tiếp tục được đẩy mạnh. Hợp tác, cạnh tranh, đấu tranh và sự tùy thuộc lẫn nhau giữa các nước, nhất là các nước lớn ngày càng tăng. Cuộc cách mạng khoa học-công nghệ, đặc biệt là công nghệ thông tin tiếp tục phát triển mạnh mẽ, thúc đẩy sự phát triển nhảy vọt trên nhiều lĩnh vực”², v.v. Nhưng mặt khác, chúng ta cũng hàng ngày, hàng giờ phải đối mặt với không ít những thách thức lớn, đan xen nhau và diễn biến phức tạp, như: “Tình hình chính trị-an ninh thế giới thay đổi nhanh chóng, diễn biến rất phức tạp, khó lường; tình trạng xâm phạm chủ quyền quốc gia, tranh chấp lãnh thổ và tài nguyên, xung đột sắc tộc, tôn giáo, can thiệp lật đổ, khủng bố,... tiếp tục diễn ra gay gắt ở nhiều khu vực”³; cùng với đó, ở trong nước “bốn nguy cơ mà Đảng đã chỉ ra vẫn tồn tại, nhất là nguy cơ tụt hậu xa hơn về kinh tế so với các nước trong khu vực và trên thế giới, nguy cơ “diễn biến hòa bình” của các thế lực thù địch nhằm chống phá nước ta; tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống,...”⁴.

Trước tình hình đó, để có thể tranh thủ vận hội, phát huy tối đa những thời cơ và điều kiện thuận lợi, đồng thời khắc phục, đẩy lùi những nguy cơ, thách thức; qua đó tạo điều kiện để chúng ta tiếp tục đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới, phát triển đất nước và bảo vệ vững chắc Tổ quốc thi việc kết hợp chặt chẽ, nhuần nhuyễn sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại càng có ý nghĩa đặc biệt quan trọng và cấp thiết hiện nay.

Sự kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc theo tinh thần Văn kiện Đại hội XII của Đảng thực chất là sự gắn kết chặt chẽ, biện chứng sức mạnh “nội lực” với sức mạnh “ngoại lực” để bù sung, hỗ trợ lẫn nhau, tạo thành sức mạnh tổng hợp của quốc gia trong một chiến lược thống nhất, dưới sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước hướng vào xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN, thực hiện thắng lợi mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

Theo quan điểm của Đảng, *sức mạnh dân tộc* trong điều kiện hiện nay là sức mạnh tổng hợp của khối đại đoàn kết toàn dân, của cả hệ thống chính trị dưới sự lãnh đạo của Đảng, là toàn bộ sức mạnh nội lực của đất nước, bao hàm trong đó sức mạnh của các nhân tố tích cực và giá trị tốt đẹp của dân tộc, cả sức mạnh vật chất và tinh thần, sức mạnh của ý chí, bản lĩnh, trí tuệ và lương tâm Việt Nam, sức mạnh của lý tưởng cách mạng, của chủ nghĩa yêu nước cũng như các giá trị văn hóa bền vững khác của dân tộc, sức mạnh của cả truyền thống và hiện đại... Ngoài ra, đó còn là sự đóng góp ngày càng to lớn về vật chất, tài năng khoa học công nghệ và tinh thần yêu nước của cộng đồng người Việt Nam đang sinh sống và làm việc ở nước ngoài. Các yếu tố đó vừa có tính độc lập tựong đối vừa phụ thuộc vào nhau trong một hệ thống đồng bộ, không tách rời nhau, hỗ trợ và thúc đẩy nhau cùng phát triển.

Sức mạnh thời đại trong điều kiện hiện nay là tinh hoà những nhân tố, những điều kiện quốc tế có

lợi mà chúng ta có thể tận dụng và phát huy được, như là: hòa bình, hợp tác và phát triển, xu thế mở cửa, toàn cầu hóa kinh tế, sự bùng nổ của cuộc cách mạng khoa học-công nghệ hiện đại và kinh tế tri thức, v.v. Những nhân tố đó liên quan mật thiết với nhau trong sự vận động, biến đổi của tình hình quốc tế và khu vực, được Đảng và Nhà nước ta nhận thức và xử lý khéo léo, linh hoạt, hiệu quả.

Mối quan hệ giữa sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại là khái quan nhưng việc kết hợp ra sao lại phụ thuộc vào mỗi quốc gia, dân tộc-chủ thể trong quá trình nhận thức và xử lý mối quan hệ đó như thế nào.

2. Trong điều kiện hiện nay, sự kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại trong phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc đòi hỏi phải có những nội dung, hình thức và phương pháp mới, với một hệ thống những định hướng, giải pháp mang tính đồng bộ, khoa học và khả thi. Theo tinh thần Văn kiện Đại hội XII của Đảng, cần thực hiện nhất quán một số vấn đề cơ bản sau:

Thứ nhất, giữ vững định hướng XHCN trong kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại.

Định hướng XHCN là một tắt yêu, sự lựa chọn phù hợp với nội dung, xu thế phát triển của thời đại ngày nay. Định hướng XHCN ở nước ta nhằm mục tiêu độc lập dân tộc và CNXH, thể hiện trong toàn bộ các lĩnh vực của đời sống xã hội. Thực tiễn cách mạng Việt Nam đã khẳng định, đi lên CNXH chính là con đường phát triển duy nhất đúng của lịch sử dân tộc, là nguyện vọng thiết tha của mọi người dân Việt Nam yêu nước và chỉ có CNXH mới là sự bảo đảm chắc chắn và bền vững nhất cho nền độc lập của dân tộc. Vì vậy, giữ vững định hướng XHCN đã trở thành phương hướng chính trị, quan điểm chỉ đạo cơ bản, và là yêu cầu có tính nguyên tắc chỉ đạo mọi hoạt động thực tiễn của Đảng nói chung và trong kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại nói riêng.

Hiện nay, sức mạnh trong nước của chúng ta là sức mạnh của một dân tộc độc lập đi lên CNXH. Do đó, việc khơi dậy và phát huy mọi tiềm năng, huy động tối đa các nguồn lực để tập trung cho xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ vững chắc Tổ quốc tất yếu phải đảm bảo giữ vững định hướng XHCN. Trong đó, trước hết phải luôn có quan điểm và nhận thức đúng đắn về việc giữ vững định hướng XHCN trong kết hợp sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại hiện nay. Trên cơ sở đó sẽ xác định được đường lối chiến lược, sách lược phù hợp.

Để giữ vững định hướng XHCN trong kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại hiện nay, cần đánh giá đúng vị trí, vai trò của từng yếu tố, tránh tuyệt đối hóa bất kỳ yếu tố nào. Tuyệt đối hóa hoặc xem nhẹ mặt này hay mặt khác đều là những khuynh hướng sai lầm, gây tổn thất cho sự nghiệp cách mạng và là nguy cơ dẫn đến thất bại. Tuyệt đối hóa sức mạnh dân tộc mà xem nhẹ, bỏ qua các yếu tố quốc tế, không tận dụng sức mạnh thời đại là “tự giam hãm” mình và “tự cô lập” mình. Ngược lại, tuyệt đối hóa sức mạnh thời đại, xem nhẹ sức mạnh dân tộc sẽ dẫn đến tư tưởng trông chờ, ý lại, dựa dẫm và phụ thuộc vào bên ngoài.

Mặt khác, trong kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, phải luôn quán triệt quan điểm dựa trên nguyên tắc giữ vững độc lập, chủ quyền, bình đẳng, cùng có lợi. Hiện nay, đất nước ta mở rộng quan hệ hợp tác với tất cả các nước, kể cả các nước tư bản, nhưng đó là sự hợp tác có đấu tranh; đấu tranh chống lại những thù đoạn lợi dụng hợp tác để áp đặt, chia cắt ta; đấu tranh là để hợp tác tốt hơn, để tận dụng nguồn lực bên ngoài hiệu quả hơn. Chúng ta hợp tác với các nước tư bản nhằm tranh thủ nguồn vốn, khoa học và công nghệ tiên tiến, kinh nghiệm tổ chức quản lý... nhằm khai thác những tiềm năng sẵn có để xây dựng nước ta thành một nước XHCN giàu mạnh; nhưng chúng ta không để “hòa tan”, không để đánh mất mình.

Chúng ta tham gia hội nhập quốc tế là sự tham gia một cách chủ động, có lựa chọn, có tính toán chặt chẽ để lợi ích quốc gia và chủ quyền dân tộc; kiên quyết đấu tranh chống các âm mưu và hành động gây sức ép, áp đặt, cưỡng quyền.

Thứ hai, thực hiện nguyên tắc độc lập, tự chủ, tự lực tự cường, đồng thời tranh thủ tận dụng các nhân tố bên ngoài có lợi.

Đây là một nguyên tắc, phương châm chiến lược đúng đắn và sáng tạo của Đảng trong suốt quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam. Như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nhắc nhở: “Một dân tộc không tự lực cánh sinh mà cứ ngồi chờ một dân tộc khác giúp đỡ thì không xứng đáng được độc lập”⁵. Theo tinh thần đó, trong đấu tranh giành chính quyền phải: “đem sức ta mà tự giải phóng cho ta”⁶. Trong kháng chiến chống thực dân Pháp, Đảng đã đề ra đường lối kháng chiến “Toàn dân, toàn diện, lâu dài, dựa vào sức mình là chính”. Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước, dân tộc ta phải đương đầu với một kẻ thù lớn mạnh và hung bạo, nhưng sức mạnh giải phóng miền Nam, bảo vệ miền Bắc vẫn dựa trên nền tảng là sức mạnh tổng hợp của toàn dân tộc ta. Đặc biệt, những thành tựu to lớn qua 30 năm đổi mới đất nước, trong điều kiện tình hình thế giới biến động nhanh chóng, phức tạp và khó lường, càng khẳng định sự đúng đắn của đường lối độc lập, tự chủ, tự lực tự cường mà Đảng đã nhất quán. Vì thế, trong điều kiện hiện nay, Đảng một lần nữa nhấn mạnh trong Văn kiện Đại hội XII: “Phải đặt lợi ích quốc gia-dân tộc lên trên hết; kiên định độc lập, tự chủ”⁷.

Bởi suy đến cùng, chỉ có trên cơ sở độc lập, tự chủ chúng ta mới có được sự sáng tạo trong hoạch định đường lối cách mạng, luôn chủ động và năng động trong chỉ đạo hoạt động thực tiễn. Có nền cao tinh thần tự lực, tự cường thì trong khi cách mạng gặp khó khăn, hoàn cảnh quốc tế bất lợi, chúng ta

mới có thể đứng vững và xử lý các tình huống một cách tự tin, và do đó mới vượt qua được thử thách, đưa sự nghiệp cách mạng đi đến thắng lợi. Đồng thời, chỉ có bằng sức mạnh nội lực chúng ta mới có thể chủ động tranh thủ được sự giúp đỡ từ bên ngoài, chủ động tiếp nhận và sử dụng có hiệu quả sức mạnh của thời đại. Thực tiễn cách mạng Việt Nam đã chứng minh, nếu không biết tự chủ, tự lực cánh sinh thì chúng ta cũng không thể đứng vững được trước những biến động phức tạp của tình hình khu vực và thế giới thời gian vừa qua. Khi CNXH lâm vào khủng hoảng, thoái trào, nhiều người lo lắng rằng Việt Nam khó có thể đứng vững. Song bằng bản lĩnh, trí tuệ và sức mạnh nội lực phi thường, chúng ta đã vượt qua mọi khó khăn, thử thách để đi lên vững vàng trước sự khâm phục của bạn bè và của kẻ thù.

Mặc dù khẳng định độc lập, tự chủ, tự lực tự cường là cơ sở, nền tảng, tiền đề giữ vai trò quyết định, nhưng Đảng cũng chỉ rõ, đó không phải là yếu tố duy nhất. Trong khi nêu cao tinh thần "dựa vào sức mình là chính", không phải chúng ta coi nhẹ hoặc phủ nhận các yếu tố thời đại, nhất là sự giúp đỡ to lớn, quý báu từ bên ngoài. Điều này một lần nữa được Đảng thể hiện rõ trong Văn kiện Đại hội XII: "Phát huy cao nhất các nguồn lực trong nước, đồng thời chủ động hội nhập quốc tế, huy động và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực bên ngoài".

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, nếu không có sự giúp đỡ to lớn của Liên Xô, Trung Quốc và các nước XHCN, của bạn bè quốc tế, thì chúng ta khó có thể giành được thắng lợi vĩ đại như thế. Đặc biệt, trong bối cảnh

toàn cầu hóa và xu thế mở cửa hội nhập hiện nay việc tranh thủ tận dụng và phát huy tối đa nguồn lực bên ngoài cũng như các nhân tố tạo nên sức mạnh thời đại càng có ý nghĩa to lớn và cấp thiết đối với cách mạng Việt Nam.

Nhận thức sâu sắc về vấn đề này, trong thời gian qua, Đảng và Nhà nước ta đã có những chủ trương đường lối, chính sách đổi ngoại dung dần nên đã tranh thủ được những điều kiện quốc tế thuận lợi, góp phần quan trọng vào sự nghiệp xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc. Quan điểm đó

thường xuyên được bổ sung, phát triển và hoàn thiện ở các kỳ đại hội kế tiếp. Tại Đại hội XII, Đảng tiếp tục khẳng định: "Thực hiện nhất quán đường lối đổi ngoại độc lập, tự chủ, hòa bình, hợp tác và phát triển; đa phương hóa, đa dạng hóa trong quan hệ đối ngoại; chủ động và tích cực hội nhập quốc tế; là bạn, là đối tác tin cậy và thành viên có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế".

Thứ ba, phát huy tốt vai trò của cả hệ thống chính trị,

của các tổ chức, các lực lượng trong kết hợp sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại.

Kết hợp sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại là một chủ trương lớn cần có sự tham gia của cả hệ thống chính trị, của các tổ chức, các lực lượng trong toàn xã hội. Đây là vấn đề có ý nghĩa quyết định đến chất lượng, hiệu quả của sự kết hợp này. Như trong Diễn văn bế mạc Đại hội XII của Đảng, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã nhấn mạnh: "Toàn Đảng, toàn dân, toàn quân, đồng bào ta ở nước ngoài hãy phát huy cao độ tinh thần yêu nước, ý chí tự lực tự cường, sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, ra sức thi đua thực hiện thắng

Sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại có mối quan hệ chặt chẽ với nhau, tác động biện chứng và thúc đẩy lẫn nhau. Đó là mối quan hệ giữa sức mạnh bên trong với sức mạnh bên ngoài, giữa nội lực và ngoại lực, giữa điều kiện chủ quan và nhân tố khách quan, giữa cách mạng Việt Nam với cách mạng thế giới; trong đó, sức mạnh dân tộc luôn giữ vai trò quyết định, còn sức mạnh thời đại là yếu tố hết sức quan trọng và không thể thiếu.

lợi Nghị quyết Đại hội, mở ra thời kỳ phát triển mới¹⁰. Theo đó:

Đối với Đảng, sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng là nhân tố hàng đầu quyết định mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam, là điều kiện chính trị tiên quyết để đảm bảo sự kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại một cách khoa học và hiệu quả. Vì vậy, cần tăng cường sự thống nhất trong Đảng, thực hiện tốt nguyên tắc tập trung dân chủ, xây dựng Đảng vững mạnh về cả chính trị, tư tưởng và tổ chức, thực sự là đội tiên phong của giai cấp công nhân và của cả dân tộc. Mặt khác, Đảng cần thường xuyên xác định đúng đường lối đối nội và đối ngoại để bên trong thì khuyến khích, phát huy mọi khả năng, sức mạnh của các giai cấp, tầng lớp trong xã hội, các thành phần kinh tế đối với sự nghiệp cách mạng của đất nước và bên ngoài tạo được sự ủng hộ to lớn về mọi mặt của chính phủ và nhân dân các nước. Trong đó, trước hết Đảng cần có cơ chế, chính sách phù hợp để khuyến khích mọi thành phần kinh tế, mọi giai tầng xã hội vừa tích cực, chủ động trong phát triển kinh tế, vừa tự giác tham gia vào xây dựng, cùng cố quốc phòng, an ninh. Ngoài ra, cần xây dựng và phát huy hơn nữa sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc gắn với thực hiện tốt dân chủ XHCN trong các lĩnh vực của đời sống xã hội; nhưng “phát huy dân chủ phải đi liền với tăng cường pháp chế, để cao trách nhiệm công dân, giữ vững kỷ luật, kỷ cương và đề cao đạo đức xã hội”¹¹. Mặt khác, giải quyết hài hòa mối quan hệ lợi ích kinh tế, chính trị-xã hội của tất cả các giai cấp, tầng lớp, các thành phần kinh tế để tăng cường sự đồng thuận xã hội theo hướng “lấy mục tiêu xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, độc lập, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ, “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” làm điểm tương đồng; tôn trọng những điểm khác biệt không trái với lợi ích chung của quốc gia-dân tộc; đề cao tinh thần dân tộc, truyền

thống yêu nước, nhân nghĩa, khoan dung để tập hợp, đoàn kết mọi người Việt Nam ở trong và ngoài nước”¹², qua đó tạo cơ sở và động lực thiết yếu để phát huy sức mạnh dân tộc.

Đối với Nhà nước, cần có chính sách phát huy lợi thế của đất nước như: nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú, vị trí địa lý thuận lợi trong giao lưu, hội nhập quốc tế, nhất là nguồn lao động dồi dào, môi trường chính trị ổn định, v.v. Đồng thời, Nhà nước cần nhanh chóng hoàn thiện và ban hành hệ thống pháp luật mang tính đồng bộ và khoa học; “nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước và bảo đảm quyền tự do, dân chủ của người dân trong phát triển kinh tế-xã hội đi đôi với tuân thủ pháp luật”¹³; giữ vững môi trường hòa bình, ổn định để phát triển đất nước; cải thiện môi trường đầu tư, tạo điều kiện thuận lợi để thu hút mạnh sự đầu tư, hợp tác của nước ngoài.

Đối với các tổ chức chính trị-xã hội và các tổ chức quần chúng, quán triệt và thực hiện tốt đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật Nhà nước; chủ động, sáng tạo tìm ra các hình thức, biện pháp tổ chức và hoạt động phù hợp để phát huy sức mạnh của các thành viên, đóng góp tích cực vào việc tăng cường sức mạnh dân tộc và tranh thủ các nguồn lực bên ngoài, phục vụ có hiệu quả cho nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc XHCN trong thời kỳ mới. Kết hợp sức mạnh dân tộc và thời đại là bài học kinh nghiệm trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, là cơ sở quan trọng góp phần vào thắng lợi của sự nghiệp đổi mới.

1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, H, 2016, tr 70, 70-71, 71, 74, 69, 21, 153, 441, 170, 158, 308

5. Hồ Chí Minh Toàn tập, Nhà xuất bản Quốc gia, H, 2011, T. 7, tr 445

6. Sắc T. 3, tr 596